

ไผ่ มีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งเพื่อการอุปโภคและบริโภค อิทธิพลของไผ่จึงฝังรากลึกลงในวิถีชีวิต ความเชื่อ จนปรากฏเป็น **เรื่องเล่าขานตำนานไผ่** ที่บอกเล่าสืบกันมาจวบจนปัจจุบัน

เรื่องเล่าขาน ตำนานไผ่

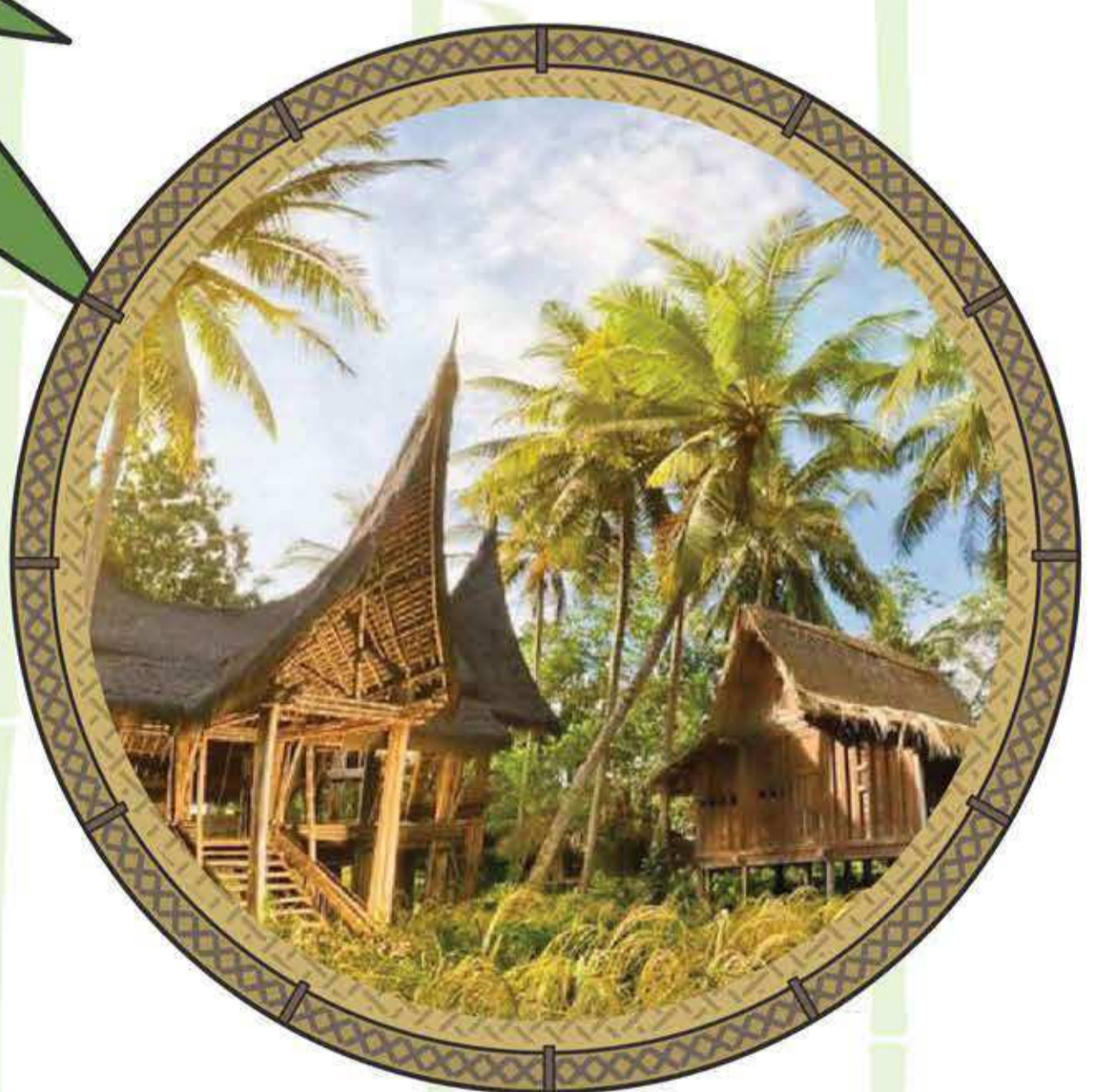
ญี่ปุ่น : คะงุยะ...เจ้าหญิงจากกระบอกไม้ไผ่

เรื่องราวของชายชราที่ได้เข้าไปตัดไผ่ในป่าแล้วพบกับเด็กทารกเพศหญิงภายในปล้องไผ่ จึงนำกลับมาเลี้ยงเป็นลูก และให้ชื่อ **กะงุยะ ฮิเมะ** เมื่อเติบโตใหญ่กะงุยะเติบโตเป็นสาวงาม แม้มีชายมาขอแต่งงานมากมาย แต่นางก็ไม่สนใจผู้ใด ความทราบถึง**จักรพรรดิมิคาโดะ**แห่งญี่ปุ่น ที่ทรงตกหลุมรักกะงุยะตั้งแต่แรกพบและทรงขอร้องนางแต่งงานด้วย แต่กะงุยะก็ปฏิเสธเธอให้เหตุผลว่า **“เธอไม่ใช่คนของดินแดนแห่งนี้ เธอมาจากแดนไกลจึงไม่สมควรแต่งงานกับพระองค์”**

สามปีต่อมาในฤดูใบไม้ผลิกะงุยะได้บอกชายชราผู้เป็นพ่อว่าถึงเวลาแล้วที่นางจะต้องกลับดวงจันทร์ ซึ่งเป็นที่ที่นางจากมา ชายชรากลัวลูกสาวจากไปจึงทูลขอความช่วยเหลือกับองค์จักรพรรดิ เมื่อถึงคืนวันเพ็ญตามกำหนด แม้จักรพรรดิจะจัดทหารขึ้นไล่ต้อนกะงุยะแน่นหนาเพียงใด แต่ก็ไม่สามารถจับนางได้ ก่อนกะงุยะกลับไปดวงจันทร์ เธอได้มอบเสื้อคลุมของเธอให้ชายชรา และภรรยา และฝากมอบจดหมายพร้อมกับยาอายุวัฒนะให้แก่จักรพรรดิ

เมื่อจักรพรรดิได้ทรงอ่านจดหมายแล้วพระองค์ทรงเศร้าพระทัยมาก พระองค์จึงสั่งให้นำจดหมายตอบกลับของพระองค์ไปเผาที่ยอดเขาสูงแห่งหนึ่ง โดยหวังว่าข้อความนั้นจะถูกส่งไปถึงดวงจันทร์ พร้อมทั้งยังสั่งให้เฝ้ายาอายุวัฒนะที่นางมอบให้ เพราะพระองค์ไม่ปรารถนาจะมีชีวิตยืนยาว โดยที่ไม่มีโอกาสได้พบหน้านางอีก

ตำนานกล่าวต่อไปว่า ภูเขาสูงนั้นเรียกขานชื่อมาจากคำว่า **Fushi** หรือ **Fuji** ที่แปลว่า ไม่มีวันตาย และได้กลายมาเป็นชื่อของ **“ภูเขาไฟฟูจิ”** ในเวลาต่อมา กล่าวกันว่าวันจากภูเขาไฟที่คุกรุ่น พ่นควันลอยละล่องนั้น เป็นเสมือนประจักษ์พยานแห่งความรักที่จักรพรรดิมิคาโดะเฝ้าจดหมายและยาอายุวัฒนะส่งขึ้นไปถึงกะงุยะที่อยู่บนดวงจันทร์จวบจนปัจจุบัน

อินโดนีเซียและหมู่เกาะในมหาสมุทรอินเดีย : ราชาและราชินีจากกระบอกไม้ไผ่

วันหนึ่งชาวบ้านได้เข้าไปตัดไผ่ในป่า ขณะที่กำลังตัดนั้นเกิดได้ยินเสียงดังจากต้นไผ่ว่า **“หยุดก่อนมนุษย์ ขอย้ายได้ทำร้ายข้า ได้โปรดปลดปล่อยข้าออกไปจากที่คุมขังนี้ด้วย”** ได้ยินดังนั้นชาวบ้านจึงตัดไผ่ต้นหนึ่งตามแนวยาว พบชายหนุ่มในต้นหนึ่ง และหญิงสาวอีกต้นหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้รับการยกย่องให้เป็นราชาและราชินีของเกาะ

ฟิลิปปินส์ : หญิงชายล้วนมีต้นสายจากไผ่ลำเดียวกัน

ตำนานของชนเผ่าดั้งเดิมของฟิลิปปินส์กล่าวว่า มีนกยักษ์บินลงมาจากรากฟ้า จากนั้นได้จิกไผ่ลำหนึ่งจนแยกออกเป็นสองซีกเท่า ๆ กันตามแนวตั้ง แล้วพบชายหญิงคู่หนึ่งอยู่ในนั้น ซีกหนึ่งคือเพศชายซึ่งเป็นตัวแทนของความแข็งแกร่ง และอีกซีกเป็นเพศหญิงตัวแทนแห่งความงาม (**Si Malakas at Si Maganda : The strong one and the beautiful one**) จากนั้นชายหญิงคู่นี้ก็ถือเป็นบรรพบุรุษสืบลูกหลานเป็นชาวฟิลิปปินส์จนถึงปัจจุบัน

ประเทศไทย : ยอพระกลืน...กลืนกายหอม

เมื่อครั้งทำวรวรรณจัดพิธีเลือกคู่ให้นางเกษณีผู้เป็นธิดา นางได้เลือกชายยากจนเป็นคู่ ทำให้พระบิดาทรงโกรธเกรี้ยวจึงไล่คนทั้งคู่ออกจากเมืองไป เมื่อออกจากเมืองชายยากจนนั้นได้กลับคืนร่างเป็นพระอินทร์แล้วพานางเกษณีเหาะขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในเวลาต่อมาเมื่อนางเกษณีตั้งครุภักดิ์และถึงกำหนดประสูติ พระอินทร์จึงพานางเกษณีลงมายังโลก นางได้คลอดพระธิดามีรูปโฉมงดงาม กลิ่นกายหอม จึงตั้งชื่อว่า **ยอพระกลืน** แต่พระอินทร์ไม่สามารถนำพระธิดาไปยังสวรรค์ด้วยกันได้ จึงใส่นางไว้ใน **ปล้องไผ่สีสุก** พร้อมกล่าววาทสิทธิ์กำกับไว้ว่า **“หากมิใช่คู่ของนางแล้ว ผู้อื่นจะไม่สามารถตัดไผ่ลำนี้ได้เลย”**

จนวันหนึ่งพระมณีพิชัยผู้เป็นโอรสแห่งกษัตริย์กรุงศรีอยุธยาได้เสด็จประพาสป่า เมื่อประทับแรมทรงสุบิน(ฝันว่ามีดอกไม้สวรรค์ กลิ่นหอมชื่นใจหล่นลงมาบนพระแท่นบรรทม พอรุ่งขึ้นพระมณีพิชัยพร้อมด้วยข้าราชการบริพารจึงได้ติดตามกลิ่นหอมนั้นไปจนพบลำไผ่สีสุกที่นางยอพระกลืนซ่อนตัวอยู่ พระมณีพิชัยจึงใช้พระขรรค์ตัด ด้วยเหตุที่เป็นคู่กันพระมณีพิชัยจึงสามารถตัดลำไผ่สีสุกและได้พบรักกับนางยอพระกลืน

เรียบเรียงข้อมูลจาก

- สราวุธ สังข์แก้ว, อัจฉรา ตีระวัฒนานนท์ และกิตติศักดิ์ จินดาวงศ์. “ไผ่ในเมืองไทย”, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: บ้านและสวน, 2557.
- Filipino Folklore series 1A, Malakas and Maganda Written by M. Franco
- พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว, บทละครนอก : ยอพระกลืน, โรงพิมพ์ราชภัฏเจริญ

นิทรรศการ “ไผ่พาเพลิน”
59-04 / No. 02